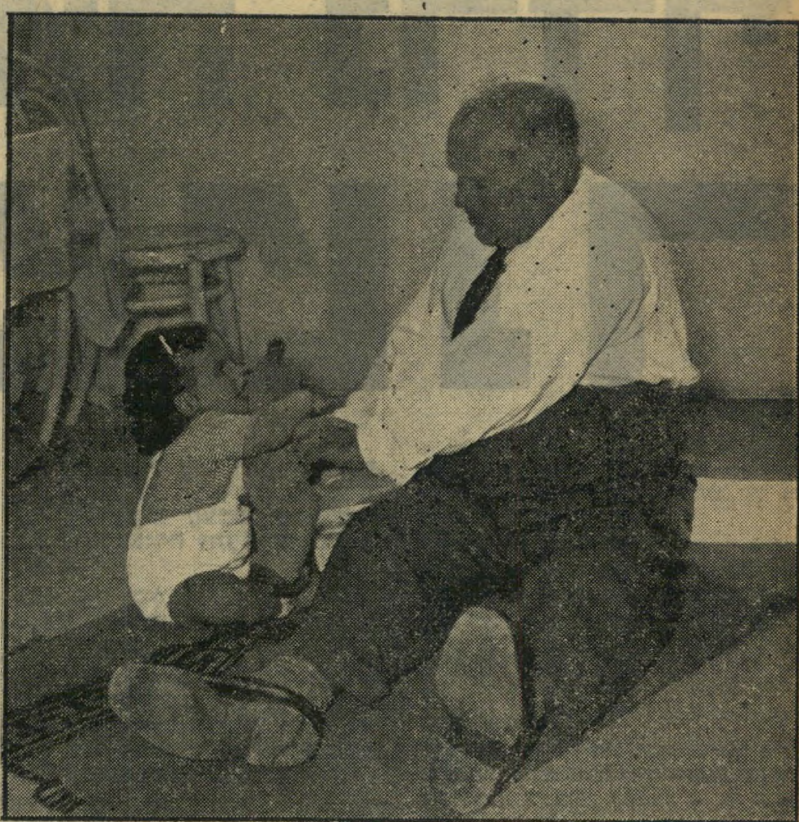

על מה נרדף שטטנר

הנאשם. צבי שטייג, מנהל מכס בקורדאני, הוא הראשון ברשימת הנאשמים של שטטנר. בית-משפט השלום החליט כי יש להעביר את בירור ההאשמות לבית-דין גבוה יותר.

המאשים. מרדכי מכסימיליאן שטטנר (54), העולה החדש שלא ידע להתפשר עם מציאות השחיתות בחושיסטאן. הוא התלונן על הממונים עליו, — והמדינה פיטרה אותו מעבודתו.

„אני מוכן להתחיל בעבודה עוד היום“, הכריז שטטנר בפני הוועדה, „בכל עבודה שרק יתנו לי. בתנאי שאם יתברר כי האשמותי נגד פקיד המכס נכונות, יחזירוני לעבודתי!“ זאת היתה בקשה של אדם שהושמע כחבלן, כמלשין ואפילו כרוצח, משום שהעז להצביע על ליקויים במקום עבודתו, של אדם הרוצה כי במקרה שבית הדין יפסיק כי יש יסוד להאשמותיו, ינוקה ויוחזר למקום עבודתו. פקיד המדינה, אנשי משרד האוצר ונציבות המנגנון, סרבו בתוקף.

זה ארע רק השבוע. אחרי שבית-משפט השלום פסק כי יש יסוד להאשמותיו, אחרי שעבודתם של שלושת הנאשמים בי גניבות במכס הופסקה, אחרי שנציבות המנגנון ודעת הציבור התעוררה לימינו של האיש, לא נמצא לו מקום עבודה. כי יש עדיין במדינה כוח החוק מהצדק, דעת הקהל ומנגנון המדינה גם יחד — כוחה של ממלכת חושיסטאן.

„תיפסו את הגנב!“

הפרשה כולה החלה לפני ארבע שנים ותשעה חדשים בדיוק. עולה חדש מרומניה, נכה בשם מקסימיליאן שטטנר (54) התקבל כעובד במכס. מאחוריו היה עבר של 23 שנות עבודה בארצו במקצוע זה, ומחצית שנה של לימודים באולפן לעברית, בו רכש את ידיעת השפה.

אותה תקופה עוד שרר במדינה משטר הצנע, חוסר המזון בלט בכל. לפתע פתאום נודע על בואן של ארבע אניות מזון מדרום אפריקה, כולן טעונות ריבה ושימורי ירקות מאחר שהאניות עמדו להגיע בהפרשי זמן קצרים, לא היה בגמל חיפה די מקום לאיסחון כל הכמות. תוך זמן קצר אורגנו באופן ארעי מחסני-מכס במחנה קורדאני, לשעבר מחנה צבאי בריטי. שטטנר מונה כאחראי באחד המחסנים.

כשהגיעו האניות, נפרקה מהן הסחורה בשיטה ישירה, ישר מהאניות למכוניות המשא שהובילו אותן לקורדאני. הן פריקה התנהלה תוך אי-סדר מוחלט, ללא מיון, ללא רישום מדויק או שקילה. ואם בתנאי עבודה רגילים ומסודרים נעלמות סחורות מגמל חיפה, בכמויות אדירות, הרי בתנאים החדשים היה כו נרחב עוד יותר לפעולות גנבים. שטטנר האשים את הממונים עליו כאחראים לאי-הסדרים, ומאוחר יותר כאחראים לגניבות.

מה מידת אמיתות של האשמות אלו יקבע רק בית-דין של צדק, אבל מה שהתרחש בעקבותיהן אינו מוטל בספק כלל. כל כוחות חושיסטאן, המשטרה, המכס, ההסתדרות, הוציא ולשכת העבודה התגייסו למאבק נגד האיש הבודד.

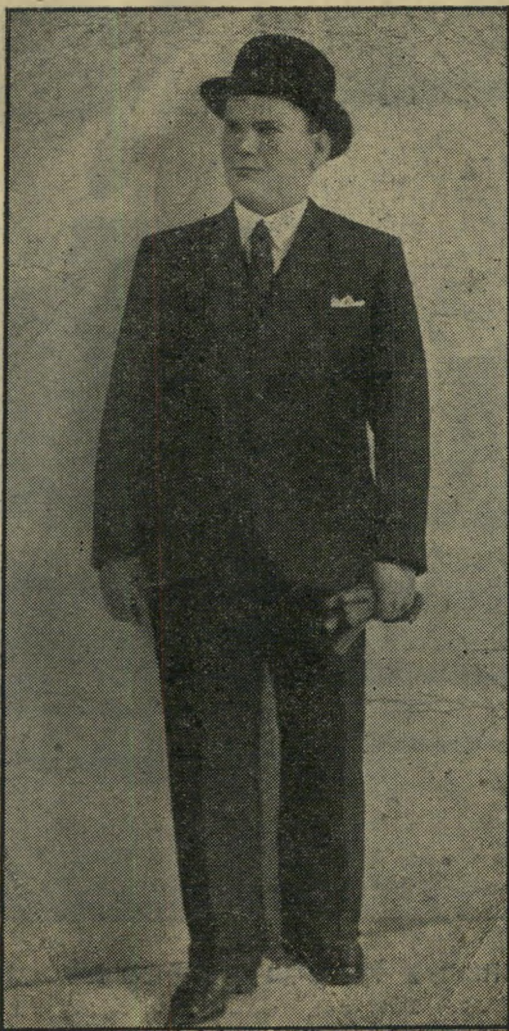
שטטנר קיבל מכתב פיטורין. נאמר לו בעליפה כי חושדים בו בגניבה. הוא מיהר למשרד התובע המחוזי בחיפה, ביקש שיבררו את האשמות נגדו ואת אשמותיו שלו. נפתחה חקירה משטרתית, שנסתיימה באמצע, משתודיע המכס שמינה ועדת חקירה משלו. ועדת-חקירה פנימית זו התכנסה לדון בפרשה, עזרה רק לשטטנר את כל פרטיה, העלילה על שטטנר שהוא מטורף, עובדה שהוכחשה על ידי רופאי נפש מוסמכים ש בדקו את שטטנר. רק בנס ניצל שטטנר מקגוניה כלכלא בבית-חולים לחולי-רוח עד לטישטוש כל הפרשה.

ביגתיים גיטה המפוסר להתקבל לעבודה. הוא נישא אל

„שטויות“ ענה לו האיש, „אנחנו עומדים לפטר עשרות פועלים. איך נקבל עובד חדש?“

שטטנר הבין את הרמו. „הם רוצים לשלוח אותי למקום בו יפטרנו מי, ואז יוכלו לטעון כי הנה ביום עוד הוכחה שאינני מוכשר לעבודה.“

אף על פי כן קסם הסיכוי של ימיעבודה לאדם מבוטל מזה שנים. הוא הלך לפגישה.

בימים ההם. כאשר שטטנר הצעיר (38) עבד כפקיד מכס בעל נסיון במחסי המכס של ממשלת רומניה.

מרדכי שטטנר כיפתר את כפתורי חולצתו, נעץ תוך כדי כך את עיניו בעתון-הבוקר שלפניו. הוא עבר בי ריפורף על הכותרות הראשיות, הפך את העתון מכל צד, עד שנחקל בכותרת קטנה וצנועה שבישרה: „שטטנר קיבל עבודה בדשנים.“

הוא קרא במהירות את הידיעה. נאמר בה כי מרדכי שטטנר, שפוטט לפני ארבע וחצי שנים מעבודתו במכס ומאז לא זכה ביום עבודה, קיבל סוף-סוף משרה במפעל הדשנים הי כימיים.

יתכן והיה עליו לשמוח, שכן הידיעה נגעה בו. היא בישרה שחור על גבי לבן כי הגה יש דין ויש דין בישראל, הגה נמצא סוף-סוף הסדר למבוטלי-בעלי-כוחו. אולם שטטנר רק חיך. הוא לעס במהירות את פתח-הבוקר שלו, הפליט כלפי אשתו: „הבנדיטים האלה שוב זוממים נגדי משהו, אני לא יודע כלום ובעתון כבר יודעים. אבל אנש ללשכה אולי שם כבר יודעים משהו.“

על הארץ, בחדר הריק כמעט ללא רהיטים, שיחקה פעור טונת בת שנתיים. שטטנר כרע ליד נכדתו וליטף את תלי תליה: „אין דבר, כשאת תגדלי כבר יהיה טוב במדינה הי זאת!“

הקטנה הביטה בו משתוממת.

בני המשפחה אמרו שלום והסבאו יצא לרחוב. זה היה רחוב מזור, רחוב של חול. כמה מטרים מערבה השתכסכו גלי הים באותו החול עצמו. בניני שיכון העולים בקריית-חיים גובלים עם הים ממש, וביתו של שטטנר הוא בין האחרונים שבהם.

האיש השמן צלע בחול הטובעני אל עבר תחנת האוטו-בוסים. בכיסו היה שטר כסף אחד בלבד, של חצי לירה. זה התקציב שאשתו מקציבה לו בכל יום. הוא מוציא חמשה עשר גרשים לנסיעה לחיפה, וחמשה עשר חזרה. בשאר הוא קונה לעצמו כעכים, או משלם עבור ספל הקפה בבית-הקפה שם הוא משחק שח. זהו התקציב, ואין לעבור אותו.

1200 חתימות

הדרך ידועה ושיגרתית, הוא הגיע עד מרכז חיפה, ירד אל רחוב סירקין, לפתח לשכת העבודה. כרגיל, המה המסדרון הצר ממספר רב של דורשי עבודה. מדי פעם היה יוצא הפקיד רי מבשר למצפים קצרי-הרוח: לזה נמצאה עבודה, זה מתבקש לסור למחרת לבית-חרושת פלוגי. רק שם אחד לא עלה על שפתיו של הפקיד. שמו של מרדכי שטטנר.

אחרים צעקו, דפקו בחזקה על השולחן, התמרמרו „למה?“ אך שטטנר רק הגיש את פנקסו לפקיד, שצירף אליו חתימה. היא העיזה כי שוב לא זכה שטטנר ביום-עבודה. היו בכיסו חמישה פנקסים, בהם הופיעו אלף ומאתיים חתימות — אלף ומאתיים פעם ששטטנר חזר לאותו המקום ונתקל באותה התשובה: „בשבילך אין עבודה!“

שטטנר אסף את פנקסיו ופנה ללכת. הוא מיהר מאוד. בעוד דקות ספורות עמדה להתחיל הישיבה עם נציגי מנגנון המדינה, בה יוכרע גורלו. אך בטרם נישב לישיבה, פנה אל אחד מאנשי חברת-הדשנים: „בעתון היה כתוב שקיבלתם אותי לעבודה“, סיפר לו.